

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра психології**

Запорожець Лілія Валеріївна

**ГЕНЕЗА ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ПРАКТИЧНОГО
ПСИХОЛОГА**

спеціальність 053 Психологія

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-професійною програмою
«Психологія»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: *кандидат
психологічних наук, доцент,
Міщенко Марина Сергіївна*

Умань – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

1.1. Професійна спрямованість як основа професійного самовизначення практичних психологів

1.2. Особливості професійного спрямованості майбутніх психологів

1.3. Професійно важливі якості як чинник професійного становлення майбутніх психологів

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

2.1. Організація та методи дослідження професійної спрямованості студентів-психологів

2.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження професійної спрямованості студентів-психологів

2.3. Тренінг розвитку професійної спрямованості студентів-психологів

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У професійній діяльності майбутніх психологів розвинена професійна спрямованість відіграє надзвичайно важливу роль. Адже успішність надання психологічної допомоги клієнту потребує усвідомлення й прийняття особистістю норм, правил, моделі власної професії, адекватної самооцінки особистістю своїх якостей, позитивного ставлення до себе, зорієнтованістю на постійне професійне і особистісне вдосконалення тощо. Разом з тим аналіз практики професійної діяльності психологів показує, що досить значна кількість фахівців не володіє розвинутою професійною спрямованістю. Це вказує на необхідність спеціальної підготовки майбутніх психологів до професійної діяльності, під час якої є можливим розвиток їх професійної спрямованості.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальному вивченні генези професійної спрямованості майбутнього практичного психолога.

У відповідності з цією метою були сформульовані наступні **завдання дослідження:**

- 1) провести теоретичний аналіз проблеми та розкрити сучасні підходи до вивчення професійної спрямованості;
- 2) здійснити психологічний аналіз змісту, стадій, структури, форми взаємозв'язку основних компонентів професійної спрямованості майбутніх психологів;
- 3) експериментально дослідити розвиток професійної спрямованості студентів-психологів;
- 4) розробити тренінг розвитку професійної спрямованості студентів-психологів.

Об'єкт дослідження – процес професіоналізації практичного психолога під час навчання у закладі вищої освіти.

Предметом дослідження – генеза компонентів професійної спрямованості майбутніх психологів.

Для реалізації окреслених завдань було використано комплекс **методів**: теоретичні – аналіз і узагальнення наукових даних з проблеми, синтез, порівняння; емпіричні – спостереження, опитування, бесіда, інтерв'ю, експеримент, психодіагностичні методики: опитувальник А. Г. Здравомислова та В. О. Ядова «Ставлення до своєї спеціальності»; методика вивчення ціннісних орієнтацій М. Рокича.

Теоретичне значення роботи полягає у розширенні уявлення про змістову специфіку професійної спрямованості майбутнього психолога, а також про її зв'язок із мотиваційно-особистісними та ціннісними утвореннями.

Практичне значення роботи полягає в тому, що матеріали магістерської роботи та отримані результати можуть використовуватися у закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку практичних психологів; виділені генези професійної спрямованості можуть бути використані для її діагностики та корекції, а також для цілеспрямованого формування з урахуванням мотиваційно-особистісних, ціннісних утворень та творчої активності особистості.

Експериментальна база дослідження. Емпіричне дослідження проводилося на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. У дослідженні взяли участь 45 студентів спеціальності 053 Психологія III–IV курси. Вік обстежуваних склав 19–21 роки, гендерний аспект при цьому до уваги не брався.

Апробація результатів дослідження. Матеріали й результати дослідження висвітлювалися на Міжнародному науково-практичному семінарі «Психологічні виклики пандемії COVID-19: Україно-Канадійський досвід» (Київ, 2021); Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція (з міжнародною участю) «Психологія: сучасні методики та інновації у досвіді діяльності практичного застосування» (Умань, 2021).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Загальний обсяг

представлений на 82 сторінках, основний зміст включає 74 сторінки. Робота містить таблиці та додатки. Список використаної літератури складає 60 джерел українських та закордонних авторів.

Висновки. Проведений у магістерській роботі теоретичний аналіз та експериментальне дослідження генези професійної спрямованості практичного психолога дозволили зробити нам наступні висновки:

1. Професійна спрямованість майбутнього психолога є складним, багатокомпонентним утворенням, що має особливу специфіку на різних етапах його професіоналізації, що обумовлюється якісними характеристиками професійного самовизначення і виражається у своєрідному творчому процесі розвитку особистості. Професійна спрямованість майбутнього психолога є динамічним психологічним утворенням, що характеризується усвідомлюваними особистістю домінуючими професійними мотивами, які визначають стійке, тривале, активно-дійове, позитивне ставлення особистості до оволодіння психологічними знаннями, вміннями й навичками і забезпечує майбутнім психологам ефективність розв'язання виховних, освітніх та розвивальних завдань у майбутній професійній діяльності.

2. Для сучасних студентів професійна спрямованість особистості займає домінуюче положення вже на рівні мотивів їхнього вступу до закладу вищої освіти. Встановлено, що визначальна позиція властива для мотивів широкого соціального плану, а також внутрішніх професійно-пізнавальних мотивів (бажання здобути обрану спеціальність; покликання). Досить вагомо виражені індивідуально-особистісні, прагматичні мотиви.

Розгляд мотиваційної сфери як внутрішнього інтегративного чинника професійної спрямованості та важливої складової професійного розвитку дозволив нам виділити у якості досліджуваних змістовних показників потреби, цінності і ставлення до обраної спеціальності. Виявлено нові тенденції у соціальних орієнтаціях студентської молоді, про що свідчить динаміка особистісної значущості потреб у самореалізації, гарних

матеріальних умовах життя, знаннях, родині, праці. Встановлено пріоритетну позицію потреб студентів-психологів, що характеризують професійну спрямованість їхньої особистості.

3. Проведений психологічний аналіз структурно-динамічних характеристик ставлення студентів до обраної спеціальності, включаючи мотиви професійного вибору, задоволеність обраною спеціальністю і стійкість професійного вибору, у зв'язку з рівнем їхньої успішності, а також профілем професійної підготовки підтвердив пріоритет професійної спрямованості особистості студентів-психологів. Водночас зафіксоване зниження показників ступеня задоволеності обраною спеціальністю і стійкості професійного вибору в міру переходу студентів на наступні курси навчання.

4. Розроблено тренінгову програму, спрямовану на усвідомлення можливостей студентів, актуалізацію їх професійно-психологічного потенціалу, розв'язання нестандартно-стимулюючих ситуацій фахового спрямування. Ефективність активізації розвивального впливу на індивідуально-професійне становлення студентів забезпечить збалансованість складових спрямованості особистості.